

Ardealul

Apare Lunea, dimineața, cu ultimele informațiuni politice și știri sportive

Director:

Theodor Reculescu

Abonamente:

1 an: 100 lei, jum. de an: 50 lei. — Autorități, mari întreprinderi 1000 Lei.

Redacția și administrația Arad, Bul. Ferdinand 5

Români!

Din momentul în care elementul românesc conștient a început mișcarea pe față, în mod curajos și demn, pentru afirmarea drepturilor sale pe care i le conferă testamentul celor opt sute mii de eroi, făuritori ai României de azi, cetățenii noștri minoritari au început boicotul contra tuturor comercianților și micilor meseriași români — puțini câți sunt în orașele de pe graniță. Strigăte disperate ni se adresează din partea lor și cu durere ne aduc la cunoștință un trist adevăr: românii, frații lor, i-au uitat cu desăvârșire, în favorul minoritarilor. Românii nu s'au lecut de boala veche de-a socoti că numai ce provine dela străini este bun. Ei ocolesc prăvăliile românești, pentru a intra în cele ale străinilor.

Românii

Lupta românească începută acum din imboldul marilor crainici din fruntea partidelor dreapta, s'a inaugurat în ceasul al unsprezecelea. Elementul românesc nu mai poate îndura mizeria la care a fost condamnat de străini. El trebuie să rupă cât de repede zăgazurile și să ocupe pozițiile cari i se cuvin.

Dacă semnalul de luptă ar mai fi întârziat, el s'ar fi dat prea târziu: românii, sfârșiți fizicește, n'ar mai fi putut lua lupta.

Victoria se câștigă cu ajutorul masselor, iar mulțimea românească este sărăcită.

Dușmanii noștri știu aceasta și deaceia au început cu disperare boicotul contra românilor. Deviza lor este: „Nici un ac dela valachi”.

Datoria tuturor românilor este deci, a lua apărarea fraților lor.

Susțineți-vă, români, frații cari au nevoie de sprijinul vostru.

Străinii au voința necesară de-a boicota meseriași și comercianții români, pentru că ei o fac din ura pe care ne-o poartă. Voi le răspundeți prin indulgența condamnată de totdeauna.

Românii

Azi, când frații voștri comercianți și meseriași sunt boicotați de străinii cari-i vor stărpiti prin inaniție, săvârșiți o crimă dacă perseverați în indulgența de până aci.

Datați-vă seama de acest lucru și ascultați strigătul fraților voștri cari-și îndreaptă ultima speranță spre voi.

Sprijiniți comercianții și muncitorii români.

Hotărârea voastră în acest sens este o primă piatră la temeliea României de mâine.

„Ardealul”

Să se desființeze Ordinul minorit

Situația Ordinului minorit internațional m'a preocupat mult și în repetite rânduri am protestat în contra orândueii ce i s'a făcut.

Manifestările „călugărilor” minorități au îndreptățit bănuelile tuturor celor cari le-au urmărit activitatea, că se dedau la propagandă iredentistă în folosul Statului maghiar. Este, desigur, proaspătă în memoria tuturor, provocarea din ziua de 6 Octombrie (ziua „martirajului” unguresc), când cucernicii călugări au alcătuit buchete de flori în culoarea drapelului unguresc, apoi afirmația din revista „Vasárnap” a minorității arădani, că Ardealul este „teritor vremelnic ocupat”, fapt pentru care dealtfel revista a fost suspendată. Dar numai pentru 15 zile.

Pentru toate aceste insolente, Statul român nu-l poate trage la răspundere, deoarece „cucernicii călugări” fac parte dintr'un Ordin minorit internațional. În schimb însă, pretindeau salarii din partea Statului pe care-l insultau și a cărui siguranță o subminau, pentru că — pretind ei — substituiesc parohia romano-catolică din Arad.

Această duplicitate le asigură, după cum vedeți, o situație fericită.

Descinderea însă, care s'a făcut la biserica minorită a dovedit că Ordinul din Arad nu e decât o officină de propagandă iredentistă, iar percheziția domiciliară a scos la lumina zilei pe urmașii familiei Borgia (doar că la cei din Arad exista numai intenția de crimă, contra Statului român, căci de otrăvit și-au otrăvit, moralicește, credincioșii).

Și în timp ce în toate Statele Ordinele minorite s'au naționalizat, iar în Arad se petrec lucruri ca cele cunoscute, în Ungaria averea bisericii gr. ort. românești este administrată de Statul maghiar, care știe de rostul fiecărei centime. Și este o avere de câteva sute de milioane.

Tot așa trebuie procedat și față de averea comunității bisericicești romano-catolice din Arad: să fie trecută în administrația Statului român. Veți vedea pentru ce e nevoie de această măsură.

În camera unui călugăr minorit s'a găsit o sumă de două sute mii lei. De unde provin acești bani, când știut este că acești „cucernicii călugări” nu au dreptul la leafă?

Sunt două explicații: ori călugărul și-a însușit pe ne drept banii bisericii, și atunci Statul român are datoria de-a nu mai lăsa averea comunității pe mâna tâlharilor, ori — și aceasta-i și mai grav — i-a primit de peste graniță, pentru scopuri iredentiste.

Și într'un caz, și în celălalt Statul trebuie să procedeze la desființarea Ordinului minorit „internațional” să administreze el averea comunității bisericicești, să salarizeze preoții și — când aceștia se vor abate dela misiunea lor — să le a-

plice rigorile legii și să-i suspende ca pe oricare funcționar public.

În asemenea condițiuni cred că nu le va mai trece prin gând „călugărilor” să se țină de drăcii.

Dar mai e o chestiune: am rămas contrariat de atitudinea presei maghiare din Arad, presa condusă de evrei. Care le-a fost interesul acestor gazetari de-a falsifica adevărul în detrimentul Statului român, al cărui cetățeni pretind că sunt? Nu-și dau seama că noi trebuie să luăm act de asocierea lor cu reprezentanții dovediți ai revizionismului budapestan sau — în cel mai bun caz — cu hoții averii comunității bisericicești romano-catolice? Le convine postura în care se găsesc acum?

Și pe urmă, mai e ceva.

Dacă s'au grăbit să facă din călugării arădani „martiri” ai maghiarismului, pentru a furniza subiecte presei din Budapesta, apoi cel puțin să fi avut norocul ca cel pe care-l apără să aibe oarecare demnitate omenească. Dar așa, cu cine s'au asociat? Cu niște detracați ai societății cari s'au ascuns sub pulpana antireului, pentru a poza în moralizatori.

Ce imorală e, uneori, morală!..

Th. Reculescu

Crimele din Rusia bolșevică

MOSCOVA. — La Karassubazar a fost găsit cadavrul lui Cernomukow, comisarul organizației comuniste locale.

Politia a stabilit că e vorba de o crimă politică. Autorii n'au putut fi identificați, dar G. P. U. a operat numeroase a-

restări.

Cernomukow a avut un rol important în socializarea proprietății agricole individuale din Crimeea.

Se crede că el a fost ucis de țărani ruși organizați în grupuri antisovietice.

PRESA COMPLICE

Presa maghiară din Ardeal și în special aceea din orașul nostru, de foarte multe ori, se ntrece cu gluma, debitând tot felul de minciuni, când este vorba ca să apere stupiditățile maghiarilor.

Opinia publică românească și-a format de mult părerea cu privire la această presă. Zilele acestea din urmă am avut din nou prilejul ca să vedem eforturile inutile pe cari redactorii acestor ziare le-au făcut pentru a induce în eroare pe cititori în chestiunea cu descinderea dela călugării minorități.

Este interesant faptul, că de unde în ziua efectuării acestei descinderi, presa minoritară a tăcut chitic, nerețatând absolut nimic în această chestiune, ieri și azi, par'că aștepta un ordin, a luat o atitudine mai mult

decât obraznică. Sfidând orice bun simț și nepăsându-i de legile țării, — cenzură neexistând pentru ea — această presă plină cu scrisul bălos al iredentismului budapestan, cu o îndrăzneală fără pereche, a început să neghe aflarea altor lucruri compromițătoare, în biserica și palatul șleahței minorității fără cetățenie și totuși tolerați cu atâta bunăvoință să mănecă pâine românească, în această țară binecuvântată de Dumnezeu.

Pentru redactorii din clicile oficinei maghiare, toată chestiunea cu descinderea n'a fost decât o înscenare, pentru că „valahii” să-și poată ajunge scopul de mult urmărit: „desființarea ordinelor călugărești ale catolicilor din România”.

În privința acestei afirmațiuni, ținem mai întâi, să facem o mică pre-

zintă. În întregime, afirmațiunea de mai sus a ziarelor maghiare, este pur și simplu o minciună.

Aceasta, pentru că și dacă se pune problema desființării, se impune desființarea nu a tuturor ordinelor călugărilor catolici, ci numai a Ordinului minorit internațional.

Ne surprinde însă foarte mult faptul că tocmai aceste ziare s'au erijat în vajnice apărătoare ale ordinului minorității din Arad.

Cum, adică, ziare pur evrești, să apere interesele călugărilor catolici și ale ordinelor lor?!

Cu ce scop și în schimbul a „ce” și „cât”, fac acest serviciu evreii dela aceste ziare?

Se vede cât de colo, influența otrăvii gombösiste, care le-a atrofiat ori ce simț de bună judecată.

Căci, dacă interesele revizioniste

(Continuare la pag. 11)

Linie aeriană între Arad și București

În presă s'a scris multe rânduri de protest contra indolenței anumitor autorități cari poartă vina inexistenței unei linii aeriene între Arad și capitală. Deasemeni, în nenumărate rânduri am arătat străduințele d-lui căpitan Ion Gruia, comandantul aeroportului Arad, pentru înființarea liniei.

În cursul acestei luni, în ziua de 20, se va face, în sfârșit, inaugurarea ei.

Traseul va fi următorul: Arad—Timișoara—Craiova—București. Cursele se vor efectua de câte trei ori pe săptămână — dus și întors — cu avioane bimotoare, de câte 6 locuri. De la București, pasagerii vor avea legătură directă, tot cu avionul, cu orașele Galați—Ismail—Cetatea-Albă—Odessa.

Avioanele vor fi de cele mai noi tipuri, prezentând siguranță, confort și putând atinge o viteză medie de 240 km. pe oră. Astfel, distanța dintre Arad și București va putea fi făcută — socotind timpul pierdut și escalele — în cel mult trei ore.

Aparatele și personalul de bord sunt puse la dispoziție de aviația civilă, din Ministerul aerului.

La Arad, în urma dispozițiilor primite de primăria municipiului, încep imediat lucrările de montare a noului aeroport din apropierea pădurii Ciala, întrucât vechiul aeroport din cartierul Gai — după cum s'a mai scris este impropriu, terenul fiind foarte accidentat și împănăt cu borne de beton.

Deci, eforturile depuse de d. comandant Ion Gruia s'au dovedit încununat de succes. **Rămâne, numai, ca municipalii noștri să urgenteze lucrările de amenajare a noului aeroport, deoarece dacă ele nu vor fi gata până la 20 Iulie, e foarte posibil ca legătura aeriană să fie contramandată.**

Inaugurarea noului linii de transport aerian, va fi făcută de M. S. Regele, care va călători cu un avion dela București spre Arad, însoțit de ministrul aerului, d. ing. Caranfil.

Prima inspecție a liniei va fi făcută de d. director al aviației civile, în ziua de 10 Iulie.

Sperăm că autoritățile arădane vor ști să-și dea toată silința pentru a facilita stabilirea acestei legături cu București dată fiind importanța ei.

Dispozițiuni noi, cu privire la funcționarii cari nu cunosc limba română

În urma măsurilor luate de guvern față de funcționarii cari nu și-au însușit nici până acum limba română, aceștia pentru a scăpa de rigorile legii, recurg la procedura esirii la pensie pentru caz de boală.

Pe baza certificatelor medicale ce le obțin, acești funcționari solicită examinarea lor de către comisia medicală, prevăzută de art. 14 din legea generală de pensii, iar autoritățile de care depind, dând curs acestor cereri.

Casa pensiilor este asaltată de către toate instituțiile spre a convoca comisiile medicale pentru un număr de cazuri neobișnuit de mare.

Ministerul de Finanțe, fiind sesizat

n'ar fi fost atinse, praporii cu tricolorul maghiar îndoliat, corespondența, documentele și manifestele tendințioase, tipăriturile și fotografiile obscene găsite în biserică și palatul acestor călugări, n'ar fi fost prezentate, de presa sus citată, pusă în serviciul Budapestei, drept „o invenție valahă”.

Oare, tot invenție sunt: cartea pornografică pe care o scrisese la mașină „fratele” Szabo, scrisorile de dragoste și cărpele pline de sânge, cari s'au găsit prin unghiurile mai dosite din camera acestui călugăr care se pretinde a fi predicator al moralei? Dacă da, atunci, pentru ce a încercat să se sinucidă bietul Szabo? Cum explică acest lucru presa maghiară?

Să se mai aștepte puțin, până la trierea întregului material confiscat și se va vedea întreaga vinovăție a iredențiștilor în antireu și a celor cari li susține.

T. A. PRENTIU

de această chestiune, a dispus ca pentru funcționarii minoritari care nu cunosc limba română nu poate fi deschisă calea pensionării, ci înlocuirea lor, așa cum prevede Statutul funcționarilor publici.

Casa Pensiilor a adus la cunoștința tuturor autorităților această hotărâre a Ministerului de Finanțe.

Se pregătește restabilirea monarhiei în Grecia

ATENA. — Generalul Condylis, vice-prezidentul guvernului grec va sosi, neoficial, la Roma în ziua de 8 Iulie pentru a răspunde invitației Asociației voluntarilor de război italieni. Generalul Condylis va fi acompănat de alte personalități și va fi primit de Duce. Se crede că vizita la Roma nu este decât un pretext, generalul Condylis urmând a se întâlni la Florența cu membrii familiei regale grece, cari locuiesc acum în acest oraș. La această întâlnire ar lua parte și regele George.

Pe de altă parte partizanii republicei par a se organiza serios pentru a paraliza efectele plebiscitului din toamnă.

D. G. G. Mironescu a aderat la „Frontul Românesc”

Adeziunea d-lui G. G. Mironescu, fost prim ministru, la „Frontul Românesc” al d-lui Valda este fapt împlinit.

Publicarea acestei adeziuni va mai întârzia însă câtva timp, din considerații tactice.

Corul mixt al tineretului studios mân din Uzdin

— 10 ani de existență —

Ne-a sosit azi o veste îmbucurătoare dintr-o comună românească din Banatul jugoslav. Este vorba despre un cor care își va sărbători zece ani de existență și activitate.

Noi, cei cari cunoaștem în de aproape tot cecece a putut realiza acest cor în decursul celor zece ani de existență, nu putem rămâne indiferenți la vestea pe care ne-a adus-o cartea postală primită de acolo.

Nu putem rămâne indiferenți, pentru că viața culturală de după războiu a fraților de acolo, este strâns legată de acest cor, prin inițiativele și direcțiile frumoase plecate dela foștii și actualii conducători și adoptate aproape în întregime de românii din satele pe care le-a cercetat acest cor.

În frunțașă comună Uzdin, o comună pur românească care numără aproape la 7.000 locuitori, înainte cu zece ani, din inițiativa a câtorva studenți și elevi mai răsăriți, s'au pus bazele unei societăți corale: „Corul mixt al tineretului studios român, din Uzdin”.

Și cum în această comună era pe atunci un număr foarte mare (aproape nouă zeci) de studenți și elevi, fete și băieți, societatea a luat ființă într'un timp surprinzător de scurt.

În mai puțin de două zile, cu un dor și sete de muncă cum rar îți este dat să vezi, s'au adunat cu toții, începând imediat să pregătească un repertoriu coral și artistic.

Sub conducerea pricepută a studentului de pe atunci, dl. Ioan Spăriosu, fost ucenic al maestrului I. Vidu, corul a făcut, zi de zi, progrese uimitoare. În două săptămâni au preparat peste 12 bucăți corale, trei piese teatrale, mai multe monoloage, poezii și în vara anului următor și o liturghie.

Primul concert l-au aranjat la Uzdin în seara de Sf. Ilie. Cântecurile corale cari figurau pe program, au atras aproape întregul sat la acel concert, prin faptul că în Uzdin, programele festivalurilor ce se aranjaseră până aci, nu conțineau decât de foarte puține ori câte un punct de cor.

Intr'adevăr, nimeni nu a avut de ce să regreta că a participat la acel concert.

A fost o seară minunată. Ca 'n povești, cum ziceau țărani și chiar și intelectualii sosiți din comunele învecinate.

Publicul în delir pretindea să i-se cânte din nou, aproape fiecare bucată.

Și chiar și după terminarea programului, în timpul dansului, publicul care nu voia să plece, cerea să-i cânte corul.

Incurajați de primul succes, la prima întrunire pentru repetiții, s'a luat hotărârea de a se începe o propagandă culturală prin toate comunele românești din Banatul jugoslav.

Dar, cum societatea nu dispunea de nici un fond și nici nu putea conta pe vre-un ajutor din partea vre-unei autorități membrii în unanimitate s'au obligat ca să suporte din punga proprie toate cheltuielile ce vor obveni din prilejul deplasărilor prin diferitele comune.

Era acesta un gest mai mult decât frumos din partea lor, având în vedere că nu toți erau situați prea bine materialicește. Dela primul pas se

vede dragostea cu care-și sacrifică pentru neam, nu numai timpul, liber după munca încordată a muncii de școală, ci chiar și puținul din care-l mai prinde-au peste vară părinți.

Cu un astfel de început, nu să-i prevezi acestei societăți, de activitate din cele mai încoronate succes.

Și așa a și fost. Timp de zece ani a părăsit nici un moment trasată de primii ei conducători.

An de an au continuat — cu
(Continuare în pag. IV).

Atențiune!

Mai multe gospodine din Arad ne-au reclamat că au cumpărat „Sidol” dela comercianții ambulanti și că acest preparat n'a fost bun căci, chiar dacă au curățit întrucâtva obiectele de alama, acestea și-au pierdut imediat luciul.

În consecință, ne permitem a încunostiți pe onoratele gospodine și angajatele lor, că acei comercianți ambulanti cari le-au oferit „Sidol” spre cumpărare, nu sunt angajații noștri, ci niște ex-croci, cari trebuie predați celui mai apropiat sergent de stradă, deoarece singura reprezentantă pentru România a renumitelor uzine „Sidol”, cari au o vechime de 40 ani, este întreprinderea noastră, iar noi dăm spre vânzare produsele „Sidol” numai magazinelor, iar preparatul nostru se vinde numai în sticle sau bidoane de tablă, ermetic închise și sigilate.

Prin urmare, „Sidol” nu se vinde vărsat.

Orice preparat pentru curățitul metalelor, care se vinde vărsat nu e „Sidol”.

Rugăm onorata clientelă să nu primească alt preparat decât originalul „Sidol” și să observe cu atențiune inscripția „Sidol”.

Cu deosebită stimă,

„AZUROL”

Fabrică de produse chimice, S. A. Arad.

Politica de dreapta crește în amploare

Situația calmă la liberali. — Noul partid de dreapta

După câte se pare, furtuna din partidul guvernamental s'a mai potolit. Dl. Gh. Tătărescu, șeful guvernului, a avut în cursul săptămânii o lungă întrevedere cu dl. Dinu Brătianu.

Cercurile apropiate d-lui Dinu Brătianu afirmă, că întrevederea a decurs în termenii cei mai cordiali. Mai mult, șeful partidului liberal, spun inimii săi, în discuția ce a avut-o cu primul ministru, a avut accente de indignare în contra d-lui Tancred Constantinescu și mai ales pentru interviu-ul publicat în ultimele zile.

În general fruntașii liberali cred că d. Dinu Brătianu își dă seama de consecințele incalculabile pentru partidul liberal, dacă astfel de manifestații ar mai avea loc.

Fuziunea partidelor naționale agrare și L. A. N. C.

D. Octavian Goga a anunțat în cadrul unei adunări a Marelui Consiliu al partidului național-agrar, fuziunea cu d. A. C. Cuza.

În discursul rostit cu acest prilej, d. Octavian Goga a arătat cum s'a ajuns la fuziune.

Începutul tratativelor l-a făcut tineretului din ambele tabere. Tatonările durează de vre-o trei luni de zile. În acest timp au avut loc diverse întâlniri între fruntașii celor două organizațiuni politice.

Din partea L. A. N. C.-ului au lucrat d-nii Dănulescu, Cătuneanu, iar mai târziu d. Nichifor Crainic care are o parte însemnată de merit în încheierea acestei fuziuni.

Un nou partid de guvernământ

În discursul ținut, d. Octavian Goga a arătat că noul partid național-creștin e un partid de guvernământ, cu un program de realizări practice.

După cum se vede din titlatură, noul partid e un partid al etnicului creștin. Iată primele puncte ale programului de guvernare al noului partid:

1. Proporționalitatea etnică, aplicată în toate întreprinderile particulare, în școală și universități. Principiul proporționalității nu se aplică în instituțiile de stat unde vor avea acces numai românii.

2. Problema evreiască va fi împărțită în două părți: a) evreii cari au venit în țară după încheierea tratatelor de pace și cari vor fi expulzați, chiar dacă între timp au căpătat ce-

tățenia; b) evreii cetățeni, născuți în țară, cărora li se va aplica principiul proporționalității.

3. Modificarea Constituției, cu lărgirea puterii executive.

4. Introducerea pedepsii cu moartea.

5. În ordinea economică românilor, mărirea progresivă a capitalului.

Acest program a fost adus și la cunoștința M. S. Regelui.

Președintele suprem al partidului național-creștin va fi dl. A. C. Cuza, iar președinte activ, dl. Octavian Goga. Secretari generali vor fi d-nii Gheorghe Cuza și Stan Ghițescu, iar propaganda și conducerea tineretului, lăncierii, a fost atribuită d-lui Nichifor Crainic. În privința șefilor de organizațiuni județene nu s'a luat încă nici-o hotărâre.

În cursul săptămânii acesteia, dl. Oct. Goga va face declarații referitoare la tratativele pe cari le-a dus la vremea lor, cu d. dr. Al. Vaida Voevod.

D. Octavian Goga, însoțit de un mare număr de prieteni va fi Miercuri, 10 Iulie, la Iași, unde va iscăli, împreună cu d. A. C. Cuza, actul de constituire a noului partid.

„Frontul Românesc” se organizează

Niciodată, de când există partide politice în România, nu s'a înregistrat un fenomen asemănător ca înfăptuirea atât de rapidă a organizației „Frontului Românesc”.

Trebuie deasemeni subliniat faptul că din momentul în care dl. dr. Al. Vaida a lansat lozincă „Numerus Valahicus”, mișcarea de dreapta a luat proporții neașteptate. **Dl. dr. Al. Vaida a avut curajul de-a trece peste zăgăzurile tuturor restricțiilor și a dat un avânt naționalismului.** Datorită acestui fapt am avut a înregistra și fuziunea cușiștilor cu gogiștii, iar până la urmă vom vedea toate grupările naționaliste strânse în jurul „Frontului Românesc”.

Triumful naționalismului nu va mai constitui o surpriză.

Guvernul viitor nu poate fi decât unul de dreapta.

O nouă cooperativă în Arad

Meseriașii cizmari din Arad, pentru a putea ține piept concurenței pe care le-o fac fabricile, au hotărât să înființeze în Arad o cooperativă pentru vânzarea tuturor articolelor de cizmărie. În felul acesta își vor procura materialul în mod avantajos. Până în prezent s'au înscris 100 membrii.

Președinte este d. Axente Adoc, iar secretar, d. Constantin Petrișor.

Miercuri are loc ședința de constituire.

Deasemeni, muncitorii cizmari au ținut în sala primăriei din Arad o întrunire de

protest în contra fabricanților de încălțăminte de gumă, pe motivul că aceștia — în majoritatea cazurilor — cetățeni străini — le fac o concurență ilicită, punând în vânzare încălțăminte efină și neigienică. Lucrul acesta a fost de altfel constatat și de dl. dr. V. Cucu, medicul primar al orașului.

Cizmarii arădani au înaintat memorii: Casei Regale, primului ministru, departamentului muncii și finanțelor, cerând să se interzică fabricarea și vânzarea încălțămintelor de gumă.

De marginea contractului „Bitumen”

Lacunele grave ale unui contract care dăunează primăria Oradea. — În atențiunea d-lui prof. Tib. Moșoiu și a Ministerului de interne

— Dela redacția noastră din Oradea —

ORADEA, 7. — Complexul problemelor municipalității orădene, adăosc neprevăzutele cazuri de extremă forță majoră, — atunci când d. Tib. Moșoiu, primarul Orăzii, lipsește cu zilele întregi chemat telegrafic în capitală, — răpește fatal dela postul de comandă pe părintele urbei noastre, petrecându-se câteodată inevitabilele gafe dăunătoare tuturor și în primul rând primăriei.

Atacând într-o serie de reportajii clauzele indezirabile stipulate cu grave lacune în contractul dăunător tranzacționat între primăria Oradea și firma „Bitumen”, pe care dl. Tiberiu Moșoiu, primarul Orăzii, nu și-a pus încă semnătura numelui său nepătat, — vom denunța forurilor competente și opiniei publice, care apreciază mult corectitudinea și probitatea personală a domnului Moșoiu, — pagubele imense dăunătoare primăriei, printr-o eroare regretabilă: profitându-se de lipsa primarului de-acasă și ocupațiunile celorlalți.

Un contract oneros: „Bitumen”

Contractul primăriei tranzacționat în luna Aprilie cu firma „Bitumen”, pentru lucrările de întreținerea asfaltului existent, cu un pașal anual de 1.535.659 lei, urmează a lua formă definitivă curând, când d. primar Tiberiu Moșoiu își va pune semnătura pe el. Față de aceasta, „Bitumen” mai are o altă serie de lucrări noi, cu preț stabilit pe 5 ani înainte. Cât de mult servește primăriei acest contract se observă din rezultatul licitației ținută în 25 VI. a. c. asupra lucrărilor de bază de beton subasfaltat proiectat în str. I. C. Brătianu a cărui deviz arată suma de 6.7000 lei.

„Bitumen” mașinează în cartel lucrativ

Cartelul „Bitumen” — Rosenberg-Ing. Picco — prezintă fiecare ofertă aparte, cu rabat: 2,50, 2,75 „Bitumen” cu 3%. Un al 4-lea ofertant necartelat românul Iovan Paul dă rabat de 11,25 procente, fiind respins de comisia de licitație, — din care au lipsit colaboratorii edilitari ai dlui primar Moșoiu, — iar un consilier somat fiind să justifice clauzele contractului oneros încheiat cu „Bitumen”, a îndrăznit să zbiere: păi, dacă ne bagă pumnul'n gură cei de sus, noi ce să facem?”

Dl. primar Moșoiu nici nu și-a pus semnătura și consecințele îi sunt aruncate în spate. Cine are interes să amestece persoana dlui Tiberiu Moșoiu, aci?

Unii foloase și alții... ponoase

Românului Paul Iovan, unul dintre ofertanți, născut și crescut în Oradea, 30 ani lucrând în serviciul primăriei, i s'au cerut felurite certificate prezentate în regulă. Așa ceva însă, n'au cerut meșterii contractului tranzacționat firmei „Bitumen”, lui Rosenberg, iar Ing. Picco i-a fost deajuns să spună: „nekem nincs szükségem semmi igazolásra, mert én ticiparék Francia.”

városi mérnök voltam!”

Aceștia sunt admiși, iar românul Iovan Paul, respins.

Numitul a făcut întâmpinare primarului, cerând pe bază de acte justificative revizuirea licitației, în disperarea trimității cartelate, căci îl cunosc pe primarul Tiberiu Moșoiu, omul integru, care nu se lasă sedus de arginți. O dovadă în plus a agitației acestora, este demersul inginerului Savu, dela serviciul tehnic municipal, pe lângă Iovan Paul, ca să-și retragă protestarea, că va primi lucrări în valoare de 3 milioane lei.

Zelinczky în... cauză?

„Vrem să știm cine este în cauză, cine este profitorul, Zelinczky?” Această întrebare face ocolul ușilor capitonate pe culoarele primăriei și pela ușile redacțiilor minoritare.

Contractul va cădea

Convenind cei autorizați în materie, precum și cu cei dela primărie, putem afirma de pe acuma, contractul virtualmente e reziliat. Căci se știe, fără discuție: contractul „Bitumen”, cum au fost altele în trecut, ajuns sub ochii d-lui Tiberiu Moșoiu, cade cu siguranță.

Vom reveni cu noul senzațional amănunte.

Un deviz — mostră...

Fiind absolut sigur că dl. primar nu cunoaște... „franco”-mania câtorva dela primărie, aruncați cu birourile la etajul IV, îi servim o mostră: într'un deviz pentru construirea bazel de beton cu grosime 15 cm., dozajul 1/3 și 1/6 cu 207 kg. ciment portland la m, cu tot materialul, primăria plătește 161 lei (cotiți: una sută șazecișunu) firmei „Bitumen”, respingând oferta cu... 60 lei.

Devizul l-a semnat coreligionarul lui Rosenberg, Moor Eichner, dela serviciul tehnic.

În numărul viitor vom aduce noi argumente și dovezi de șiretlicuri comise, pe sub mână, în absența dlui primar.

D. Titulescu, la Londra

Ministrul de externe al României a plecat la Londra, unde a avut întrevederi cu bărbatul de Stat important.

D. Titulescu a primit asigurări că nu s'a produs nici o schimbare în politica britanică care este și rămâne cum a fost, sprijinită de Liga Națiunilor.

S'a mai spus d-lui Titulescu în mod special că sentimentele britanice față de Franța rămân neschimbate și că Marea Britanie nu are intenția să încheie un pact aerian fără participarea Franței.

Fabrica Frenglianului zaharisit se sustrage și dela plata impozitelor

Așa scrie presa din capitală

„Ardealul” s'a ocupat în repetite rânduri de diferitele potlogării ale Frenglianului armenesc, cramponat ni fruntea fabricii de zahăr Arad—Chitila, fiind tot odată și cel mai mare acționar al ei.

După ce a speculat fără pic de rușine pe țărani producători de sfeclă, bragagiul s'a apucat și de alte potlogării.

Vestea o aduce cotidianul „Porunca Vremii” din București, care scrie următoarele:

Sâmbătă 22 Iunie, am dat alarma cu privire la sustragerea dela impuneri fiscale a fabricilor de zahăr Chitila-Arad.

Joi 25 Iunie, administratorul Bălăianu, ploșnița dela Administrația de constatare Ilfov a prins de veste și a dat dispoziții să se înceapă cercetarea registrelor contabilului Leon Leopold dela fabricile armeanului Frenglian.

Concomitent ministerul de finanțe s'a sesizat de alarma dată de noi. De astă dată d. director general Procopiu urmărește îndeaproape lucrările în curs, pentru impunerea numitelor fabrici.

Fabrica de zahăr Chitila are și agenția Romcolind

Complicitatea administratorului financiar Bălăianu zis Ploșnița nu se limitează numai

la impuneri fabricilor de zahăr Chitila-Arad. Servitorul armeanului Frenglian mai are pe conștiință și agenția Romcolind, a fabricilor Chitila-Arad. De aceea Ploșnița dela Administrația de constatare Ilfov mai are de răspuns încă la vreo câteva întrebări.

Anume, întrebăm astăzi: 1. Amânarea agenției generale Romcolind din al cui ordin s'a făcut și ce interese au fost la mijloc, de vreme ce această impunere nu s'a făcut nici până astăzi? 2. În conformitate cu care articol de lege și prin ce împuternicire specială actualul administrator financiar a verificat și a aprobat procesul verbal al soc. anon. Romcolind, chiar timpul fostului administrator financiar, fără să aștepte ca titularul Administrației să facă verificarea cuvenită și să dispună înmânarea procesului verbal?

Astăzi se înțelege prea bine, că Ploșnița dela Administrația de constatare Ilfov, aștepta cu nerăbdare să ia conducerea Administrației, pentru a se putea angaja cu folos și în dăuna statului, la impunerea fabricilor Chitila-Arad și agenției Romcolind.

VIATA SPORTIVA

Gloria—Electrică 5:1 (3:0)

ARAD, 7. — Matchul amical disputat azi între Gloria și Electrica din Timișoara, a revenit, gazdelor cari în plină ascensiune au învins la scor.

Oaspeții, o echipă cu multe posibilități, s'au comportat mulțumitor periclitând deseori poarta arădanilor iar în câmp producând un joc spectaculos și plin de avânt.

Arbitrul Staicu a condus slab următoarele garnituri:

Gloria: Boșneac — Hustik, Variassy — Volentir, Faur, Pecican — Igna, Vanea, Barbu, Dobra, Mercea.

Electrica: Panescu (Kremer) — Florescu, Secheli — Mayer, Sepi III, Butoiu — Caba Csutar (Poșă), Giurgiuți, Dașlea (Provits), Ignatovits.

Gloria are lovitura de începere. În primul minut Giurgiuți ratează o ocazie fericită.

Gloria începe să preseze. Eșirile pe aripe sunt numeroase. Apărarea stăvilește orice încercări ale timișorenilor.

În min. 7 Vanea primind o passă dela Barbu, marchează (1:0).

În minutul următor tof Vanea, bine deschis de Dobra marchează iarăș. (2:0).

Oaspeții reacționează, Caba bine lansat centrează, Csutor trage frumos dar Boșneac prinde.

Jocul devine echilibrat se joacă mai mult în câmp. Abia în min. 31 Barbu

periclitează din nou poarta adversarilor însă Panescu e la post.

În min. 36, Vanea este acela care mai înscrie un goal (3:0).

Repriza I se termină fără alte faze. La reluarea oaspeții par a-și reveni și domină câteva minute. În min. 5, Caba din corner înscrie goalul de onoare (3:1).

Ceva mai târziu ratează o poziție sigură.

În min. 11 o bombă de a lui Giurgiuți este cu greu respinsă de Boșneac în corner.

În min. 16 poarta Electrica este pusă în dificultate, însă Mercea bate alături. Apoi Barbu singur în fața porții pierde în favoarea lui Florescu.

În minutele 25 și 30 Caba singur în fața lui Boșneac, trage în brațele acestuia.

Gloria reia ofenziva. Sepi III secundat de fundași se luptă cu atacul gloriștilor.

În min. 35 Faur ridică scorul prin un 11 m. (4:1).

În min. 40, Sepi III bate o pedeapsă dela 40 m. Boșneac, printr'un efort apără.

În minutul următor Pecican stabilește scorul final tot din 11 m. (5:1).

S'au remarcat dela Gloria: Boșneac, Variassy, Dobra, Vanea, iar dela Electrica: Sepi III, Florescu, Secheli, Butoiu și Giurgiuți.

Divizia Națională A

„U”—AMEFA 5:0 (4:0)

CLUJ, 7. — Universitarii, în mare formă, au zdrobit pe muncitorii arădani. Punctele au fost marcate de Orza (3), Ploșteanu și Surlașiu.

Ripensia—Juventus 1:0 (0:0)

TIMIȘOARA, 7. — Cu toate că Juventus a fost într'o formă mai bună, a pierdut cele două puncte, datorită norocului.

Goalul a fost marcat din 11 m. de Zombory.

C. A. O.—Chinezul 3:1 (2:0)

Goalurile au fost marcate de Bodola (2), Mosko, iar pentru timișoreni Weisz, din 11 m.

România—C. F. R. 3:1 (1:1)

BUCUREȘTI, 7. — România, așa cum era de așteptat, a eșit învingătoare contra feroviarilor bucureșteni.

Punctele au fost înscrise de Pop, Nistor și Mureșan, iar pentru CFR, Attila.

Ripensia	22	14	4	4	66	34
C. A. O.	22	14	1	7	50	28
Universitatea	20	12	1	7	36	27
Venus	19	11	1	7	46	34
Chinezul	22	9	5	8	58	57
Crișana	20	8	5	7	41	43
România	19	8	4	7	31	32
Gloria	21	7	6	8	43	55
Unir.-Tricolor	21	6	6	9	45	50
C. F. R.	21	8	1	12	39	50
Juventus	20	5	4	11	27	41
Amefa	21	1	4	16	22	53

Craiovan—CAA 2:0

CRAIOVA, 7. — A doua etapă a barajului pentru divizia națională, seria B, s'a terminat cu victoria craiovenilor. Finalul se va juca pe un teren neutru.

ALTE REZULTATE DIN ARAD

Amefa—Fortuna 8:0 (4:0)

Hakoah—Tricolor 1:1 (0:0)

Crișana—Patria 5:0 (2:0)

Victoria—Astra 2:1 (2:0)

Transilvania—Unirea 3:2 (2:0)

Slavia—Gloria II 4:3 (2:2)

Corul mixt al tineretului studios român din Uzdin

(Urmare din pag. II-a).

râvnă, lupta pentru răspândirea culturii, pentru cultivarea binelui, adevărului și frumosului, pentru menținerea portului specific poporului român și a tuturor obiceiurilor străbune, pentru cimentarea unor legături cât mai strânse, de colaborare și cunoaștere reciprocă, între satele românești din Banatul jugoslav.

Măturie le stau miile de țărani din cele 15 comune pe cari le-au cercetat.

Programul lor de muncă să nu credeli că se reduce numai la concerte. Nu. Tineretul studios din Uzdin, organizat în societate corală, când pleacă într'o comună ca să aranjeze vreun concert, pleacă nu'n ultima zi, ci cu două, trei zile înainte de data când s'a fixat concertul, pentru că, ei își au un plan al lor de muncă, pe care își dau toată silința ca să-l execute cât mai bine. Anume: ajunși într'o comună, încep să colinde satul — și fețele și băieții, — în grupulețe mici, intrând prin casele oamenilor, stând de vorbă cu ei și cu femeile lor, interesându-se de necazurile lor și dându-le diferite sfaturi. Seara, îi vezi în mijlocul țărănilor adunați la „givanurile” dela colțul străzilor, povestindu-le, fapte de vitejie din istoria neamului nostru, despre scriitorii noștri, mai însemnați, sau cântând cu ei doine străbune și explicându-le multe nedumiriri, fie în legătură cu problemele naționale, fie în cecece privește problemele la ordinea zilei.

Nu vor uita țărani o viață întreagă, acele sări fermecătoare, petrecute în discuții și cântece, cu domnișorii din Uzdin.

Așa au muncit Uzdinenții timp de zece ani. Și pentru că au știut să se apropie de sufletul țărănilor, fiind chiar ei în majoritate fii de țărani, munca lor, din intervalul acestor zece ani, este azi încoronată de cel mai deplin succes, putându-se mândri cu rodul bun pe care-l vor culege acum.

Căci, de unde până mai acum zece ani aproape că nu mai dădea semne de viață nici o societate culturală românească în Banatul jugoslav, în urma sfaturilor și'n urma succeselor obținute de „Corul tineretului studios român din Uzdin”, an de an, au luat ființă tot mai multe coruri și fanfare, în comunele vizitate. Astăzi e considerat o rușine faptul, pentru o comună românească, de a nu poseda un cor sau o fanfară.

Precursorii au fost Uzdinenții.

De aceea am spus la început că viața culturală de după războiu a românilor din acele părți este strâns legată de acest cor.

Tinerilor intelectuali din Uzdin le revine meritul de a fi reînprospătați și readus la viață focarele cele mai puternice pentru răspândirea și menținerea trează a sentimentelor și conștiinței naționale.

Ziarul „Ardealul” ia parte la bucuria românilor din Banatul jugoslav și, de aci, depe pământul sfânt al Patriei, trimete calde îmbrățișeri frățești crainicilor cântecului românesc din Banatul jugoslav, dorindu-le progrese din ce în ce mai mari.

T. SPATARIU

Fuziunea dintre național-agrari L. A. N. C.

În vederea perfectării fuziunii între partidul național-agrar și Liga apărării naționale creștine, d. Octavian Goga, șeful primei grupări, va pleca Joi seara la Iași, pentru ca, împreună cu d. A. C. Cuza, șeful suprem al L.A.N.C.-ului, să stabilească definitiv detaliile viitorului program al partidului creștin.

D. Octavian Goga, însoțit de d-nii: Stan Ghițescu, I. Valjean și Tilică Ioanid, vor sosi

Miercuri dim. la Iași, unde fi primiți de d. George Cuza, neretul L.A.N.C.-ist, și conducătorii partidului național-agrar din localitate.

După consfătuirea care avea loc în decursul căreia fi perfectat acordul stabilit ultimul timp între aceste două grupări politice, d. Goga și soțitorii d-sale, se vor înapoi la Iași dimineața în Capitală.